

Filatelistično društvo Novo mesto

ZBORNIK

OB 60-LETNICI USTANOVITVE
FILATELISTIČNEGA DRUŠTVA
NOVO MESTO

Novo mesto
2009

Filatelistično društvo Novo mesto

Z B O R N I K

OB 60-LETNICI USTANOVITVE
FILATELISTIČNEGA DRUŠTVA
NOVO MESTO

Novo mesto
2009

VSEBINA

UVODNE BESEDE 9

<i>Alojz Muhič župan Mestne občine Novo mesto</i> Čestitka novomeškim filatelistom	10

<i>Igor Pirc predsednik Filatelistične zveze Slovenije</i> Ob visokem jubileju	12

<i>Alojz Tomc predsednik Filatelističnega društva Novo mesto</i> Zborniku na pot	14

<i>člani Filatelističnega društva Novo mesto</i> Rudiju Kirnu v spomin	16

NAŠE DRUŠTVO 19

<i>Alojz Tomc</i> Filatelija v Novem mestu, od kdaj?	20

<i>Aljoša Vrbetič</i> Vpliv Filatelističnega društva Novo mesto na oblikovanje javnih politik	22

<i>Upravni odbor</i> Preteklih 10 let	26

<i>Alojz Tomc</i> Franc Klemenčič, prejemnik Priznanja Lovrenc Košir za življenjsko delo	50

DRUŠTVENA ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST 57

Franc Klemenčič in Alojz Tomc
Društvene filatelistične izdaje v letih 2000 – 2009 58

Alojz Tomc
Naš prvi zbornik 68

Alojz Tomc
Sodelovanje rodi tudi prijateljstvo 74

KAJ VSE (ŠE) ZBIRAMO? 81

Darko Poštrak
Evropska unija, schengenski prostor in evro 82

Franc Klemenčič
Osebnostne poštni znamke 102

Alojz Tomc
Friderik Irenej Baraga 108

Darko Poštrak
Leto dialoga med civilizacijami 124

Aljoša Vrbečič
Državna skupnost Srbija in Črna gora 128

Alojz Tomc
Odtisi rednih poštinskih žigov dolenskih pošt 132

<i>Tomaž Kocuvan</i> Geodezija	144
<i>Stanislav Šuklje</i> Mlini in mlinarstvo	152
<i>Andrej Žnidaršič</i> O razglednicah	156
<i>Gregor Avsec</i> Poštni strojni žigi in slogani na Slovenskem	170
<i>Darko Postrak</i> Policija	192
<i>Edward Pałka</i> Redni poštni žigi poljskega mesta Toruń	212
PRISPEVKI ZA ZGODOVINO NOVEGA MESTA	229
<i>Alojz Tomc</i> Redni poštni žigi dolenskih pošt do leta 1918	230
<i>Alojz Tomc</i> Peš iz Novega mesta v Zagreb	252
<i>Oton Nemec</i> Razglednice Novega mesta	254
<i>Alojz Tomc</i> Italijanska vojaška pošta št. 59	264

Alojz Tomc
Vseljudski zbor v Dolenjskih Toplicah leta 1952 292

Marjeta Bregar
Avtomobilska cesta Ljubljana – Zagreb 300

Alojz Tomc
Avtocestni viadukt pri Ivančni Gorici 308

Gregor Avsec
Strojni poštni žigi in slogani novomeških pošt 324

Franc Klemenčič
Novomeški priložnostni poštni žigi drugih založnikov v obdobju 2000 - 2009 356

Edward Pałka
Pobrateno poljsko mesto Toruń v filateliji 360

Alojz Tomc
Podobe Novega mesta na filatelističnem gradivu 374

NAŠI SPONZORJI 387

Reklami oglasi 388

UVODNE BESEDE

- Čestitka novomeškimi
filatelistom
- Ob visokem jubileju
- Zborniku na pot
- Rudiju Kirnu
v spomin

Čestitka novomeškim filatelistom

Spoštovane članice, cenjeni člani Filatelističnega društva Novo mesto!

Vseživljenjsko učenje je ključni dejavnik učeče se družbe, ki jo sestavljamo prebivalci našega planeta v tretjem tisočletju. Že dolgo pa vemo, da je za vsesplošni razvoj in osebnostno rast pomembno tudi neformalno izobraževanje, med katero spada tudi filatelija.

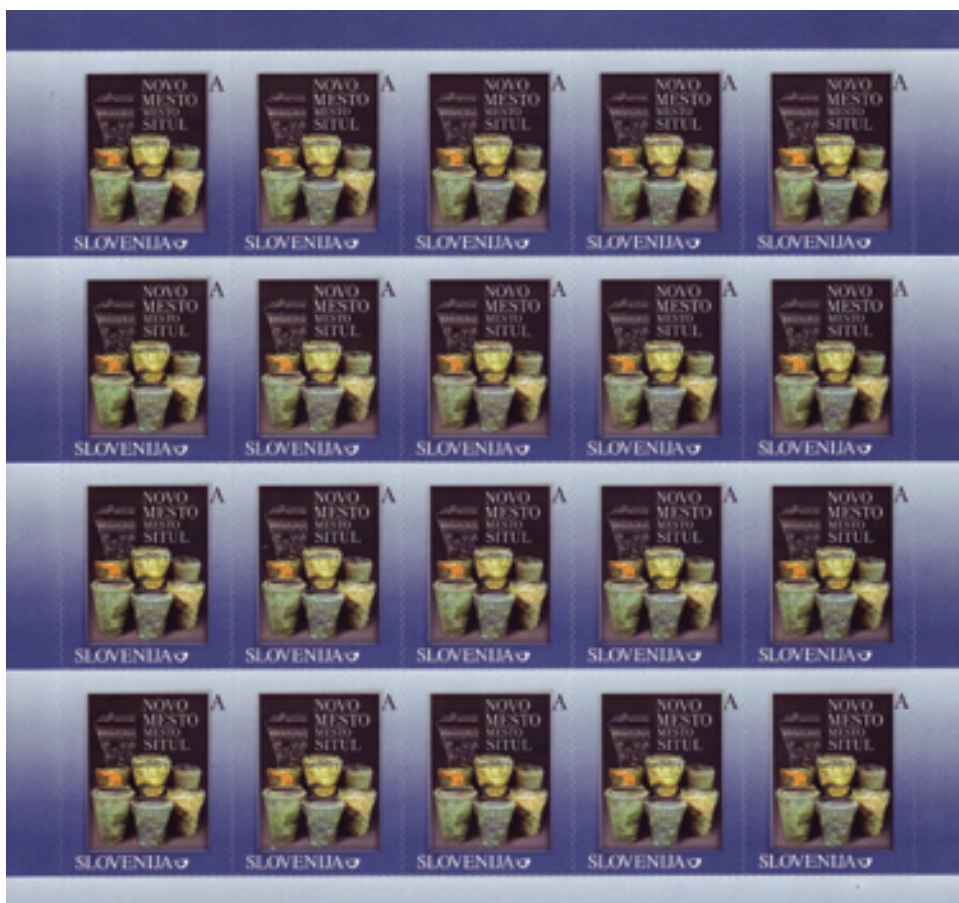
Zbiralci znamk in vsi, ki se ukvarjate s filatelijo tudi širše, s tem spoznavate tudi druge kulture, običaje in vrednote, saj zbirateljstvo ne pozna geografskih, narodnih, jezikovnih, verskih, političnih ali rasnih meja. In prav v tem je njen čar. In hkrati vrednost. Skozi zanimanje in vedenje o znamkah se pred človekom odpira pestra zgodovina, katere trenutki so zabeleženi in ujeti na majhnih, a dragocenih koščkih papirja.

60 let je dolga doba, v kateri ste previharili tudi težje dogodke, a z zagnanim in odgovornim delom vedno dosegli cilj ter tudi širši družbeni skupnosti, z vsakim novim dosežkom, podarili nekaj novega. Poskrbeli ste, da so pomembni dogodki in Novomeščani tudi po svoji smrti zgovoren glasnik naše občine. Pa naj omenim le predstavnika likovne umetnosti Božidarja Jakca in najnovejšo pridobitev – osebno znamko z mednarodnim prizvokom, ki je nastala ob pomembnem dogodku, podpisu sporazuma o sodelovanju med poljskim mestom Toruń in Novim mestom.

Veliko ustvarjalnega navdiha in moči vam želim tudi v prihodnje, ob 60-letnici pa vam seveda iskreno čestitam za dobro opravljeno delo in številne uspešne projekte.

Srečno!

Alojzij Muhič
župan Mestne občine Novo mesto

Pola osebnih poštних znamk, ki so nastale v sodelovanju z Mestno občino Novo mesto. Filatelisti smo dali pobudo in priskrbeli osnutek za znamko, občina pa jo je financirala. Sedaj oboji uporabljamo nove znamke za promocijo našega mesta.

Ob visokem jubileju

Leto 2009 je jubilejno leto v slovenski filateliji, tako kar nekaj filatelističnih društev letos slavi okroglo obletnico. Nekatera imajo že 75 let, novomeško društvo pa, enako kot tudi leta 1949 ustanovljena Filatelistična zveza Slovenije, letos slavi 60-letnico delovanja! Čestitka enim in drugim, seveda pa predvsem tokratnemu jubilantu – Filatelističnemu društvu Novo mesto.

Številne generacije zbiralcev, filatelistov, razstavljalcev in organizatorjev so si tekom teh desetletij podajale štafetno palico, kajti organizirana filatelija zahteva več, kot samo posvečanje lastnim zbirkam. V Novem mestu je bilo kar nekaj zbiralcev, ki so ne samo uveljavljali zbirateljstvo v domačem okolju, pač pa so bili dejavni tudi v širšem slovenskem prostoru. Prav je, da jih kronika zapiše in jih ohrani v dobrem spominu. Tudi danes je novomeško društvo poznano po aktivnih zbiralcih, dobrih razstavljalcih in raziskovalcih - publicistih. Torej je društvo na dobri poti tudi naprej!

Pomembno je delo z mladino in zbiralci na začetni stopnji razvoja. Nagnjenje do zbiranja je zagotovo lastnost dela populacije, pomembne pa so pravočasne informacije in usmerjanje v ustrezen del sicer širokega polja možnosti. Na srečo imamo danes na razpolago precej več literature kot nekoč (tudi Zveza ima bogato filatelistično knjižnico, ki je odprta za članstvo), pa tudi internet omogoča dostop do znanja kar iz domačega fotelja. In tudi ni več v navadi, da bi napredni zbiralci posredovali podatke in znanje le najboljšim prijateljem.

Pred dvema mesecema smo se na mednarodnem simpoziju poklonili 90-letnici prvih slovenskih poštних znamk - verigarjev. Simpozij je spremljala specializirana razstava verigarjskih zbirk, ki so dosegle najvišja priznanja na svetovnih razstavah. Predavanja priznanih raziskovalcev, iz tujine in domačih, so dala posredno tudi primer, kako se napreden filatelist lahko loti raziskave in kako spoznanja posreduje javnosti.

Minili so časi zbiranja samo tako, da se novitete vstavijo v album. Potrebno je sprejeti nove izzive – pripraviti kakovostno razstavno zbirko ter jo v času dopolnjevati. Posvetiti se raziskavi nekega vprašanja ali še nepojasnjena obdobja naše poštne zgodovine in pri tem uporabiti tudi druge arhive, ki so dostopni širši javnosti. Družiti se je potrebno s tistimi, ki imajo podobne zbiralske in/ali raziskovalske interese. Ni nujno, da je to samo prijatelj iz sosednje ulice ali društva – e-pošta ustvarja veliko globalno vas in somišljeniki so včasih zelo daleč, pa po drugi strani čisto blizu. Zadovoljstvo je najprej »med potjo« in seveda potem, ko smo prišli do novih spoznanj in jih mogoče celo objavili!

Vsem članicam in članom Filatelističnega društva Novo mesto, vključno s podmladkom, v imenu Filatelistične zveze Slovenije čestitam k jubileju, želim uspešno delovanje društva tudi v bodoče, pa še veliko veselja pri zbiranju in druženju ob tem našem ljubem konjičku - filateliji!

Igor Pirc
predsednik Filatelistične zveze Slovenije

Zborniku na pot

Pregovori ponavadi odražajo zdravo kmečko pamet, stoletne izkušnje in so, vsaj zame, čista resnica. Eden takih, ki se ga velikokrat spomnim je: »Najprej pometi pred svojim pragom«. To preizkušeno velja, vedno in povsod, tudi pri zbirateljstvu. Menim, da mora človek najprej dobro poznati sebe, okolje, v katerem živi, njegovo zgodovino in lastne korenine in šele potem lahko sodi o drugih stvareh, ljudeh ali dejanjih in si o njih ustvari pravo mnenje.

Prav zaradi tega smo se novomeški filatelisti, po desetih letih, spet odločili, da izdamo nov zbornik. Hoteli smo v pisni obliki ohraniti spomine na naše delo in zbirateljski trud. Vsaj delno smo pometli pred lastnim pragom in zapisali delčke zgodovine in dogajanj v našem Novem mestu, kakor jih vidimo sami, skozi oči neumornih zbiralcev. Naj bodo to poštne znamke, celine, odtisi poštnih žigov, telefonske kartice, star denar ali pa razglednice, ni pomembno kaj kdo zbira, pomembno je, da ga to veseli, pomirja in mu daje novih moči.

Letošnji zbornik ob 60-letnici ustanovitve društva smo zasnovali podobno, kakor prejšnjega. Ohranjanje tradicije ni slaba stvar in poskušali smo se približati staremu tako, da smo ohranili enako obliko in velikost zbornika, da bosta lahko skupaj na polici čakala, da ju kdo ponovno vzame v roke. Tudi vsebina je zelo podobna. Zbornik ima 6 poglavij, z enakimi naslovi, nekaj člankov pa je praktično nadaljevanje tistih izpred desetih let, le da smo sedaj popisali samo naše aktivnosti v novejšem času. Vemo, da so v Novem mestu, že v stari Jugoslaviji, najbrž pa že tudi prej, bili zbiralci znamk, kako so bili organizirani in kje so se zbirali pa moramo še odkriti.

Osrednji del zbornika je najobsežnejši, saj obsega prispevke, v katerih je nekaj naših članov opisalo kaj in kako zbirajo. Obenem je vsak, po svojih močeh, na kratko predstavil svojo zbirko oz. področje zbiranja in večina prispevkov je prav poučna in bo zanimiva tudi ostalim bralcem, ne samo filatelistom. Gotovo bodo svoje doprinesle tudi barvne fotografije in slike filatelističnega materiala, saj so te včasih zgovornejše od besedila.

Malo bolj strokoven je zadnji del zbornika, v katerem že tradicionalno predstavljamo članke povezane z Novim mestom in njegovo zgodovino. Ti so seveda bolj usmerjeni v poštno zgodovino, ki je sicer redkeje obravnavana in so zato za nas še pomembnejši. Tu sem na pomoč poklical še dva zunanja sodelavca (prijatelja) in ju prosil, naj vsak s svojim prispevkom malo dvigneta nivo zbornika. Mislim, da jima je uspelo, preberite.

Letošnje leto je za nas, filateliste, leto jubilejev. Pred 60. leti je kar nekaj filatelističnih društev in klubov po Sloveniji začelo z delovanjem, skupaj pa so, še istega leta (1949) ustanovili Filatelistično zvezo Slovenije, ki tako tudi praznuje 60 let. Pred 90. leti pa so bile tiskane tudi prve, povsem slovenske poštne znamke, ki so splošno znane kot verigarji. Zbiralcev verigarjskih znamk je v svetu veliko in ti dobro vedo, kdo je bil njihov izdajatelj in poznajo Slovenijo prav po njih. Prepoznavnost Slovenije med filatelisti po svetu ni problem, tudi zaradi novih slovenskih znamk, ki slovijo kot ene lepših v Evropi.

Društvo ima trenutno 85 članov in to nas uvršča med najštevilčnejša filatelistična društva v Sloveniji, zato se spodobi, da se temu primerno tudi predstavimo. V Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu, bomo ob jubileju postavili na ogled filatelistično razstavo, na kateri bomo prikazali poštne znamke in celine, ki so bile v uporabi na Slovenskem ozemlju, predstavili bomo našo društveno založniško dejavnost in v sodelovanju s filatelisti iz Ljubljane in Žalca obiskovalcem pokazali tudi nekaj tekmovalnih zbirk, ki so na mednarodnih filatelističnih razstavah prejele zlate medalje. Razstava bo na ogled med 25. in 30. septembrom 2009. Pridite in si jo oglejte, ne bo vam žal. Za najavljene skupine bomo organizirali tudi vodene ogleds strokovno razlago, da bodo obiskovalci razstavljeno filatelistično gradivo bolje razumeli in se ne bodo le sprehodili mimo njega.

A naj se še tako potrudimo, razstava bo minila in sčasoma bo zbledela v naših spominih, zbornik pa bo ostal. In spet drži pregovor: »Kar je zapisano, ni izbrisano«, zato bomo delali naprej in čez pet ali deset let spet pripravili nov zbornik. Obljubim!

Alojz Tomc
predsednik Filatelističnega društva Novo mesto

Rudiju Kirnu v spomin

Malokdo med nami je vedel, da se je Rudi rodil 1. oktobra 1941 leta v Vršču, v Vojvodini, kjer je njegov oče služboval kot železničar. Po vojni se je družina leta 1946 priselila v Novo mesto, kjer je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo. Študij metalurgije v Ljubljani je kmalu opustil in se zaposlil na železnici. Po odsluženi vojaščini se je Rudi leta 1968 zaposlil v Tovarni zdravil Krka, kjer je delal v centru za avtomatsko obdelavo podatkov in ob delu študiral na Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju. Ustvaril si je družino in naredil hišo v Stopičah. Tovarna Krka mu je dajala kruh do leta 1999, ko se je moral, zaradi hude bolezni srca, invalidsko upokojiti. Po upokojitvi se je z velikim veseljem posvečal svojemu konjičku – filateliji, užival je v izletih v gore in se veselil svojih vnučkov. Žal se je leta 2005 pojavila nova zahrbtna bolezen, ki ga je letos, na Valentinovo 14. februarja 2009, mnogo prezgodaj odtrgala od nas.

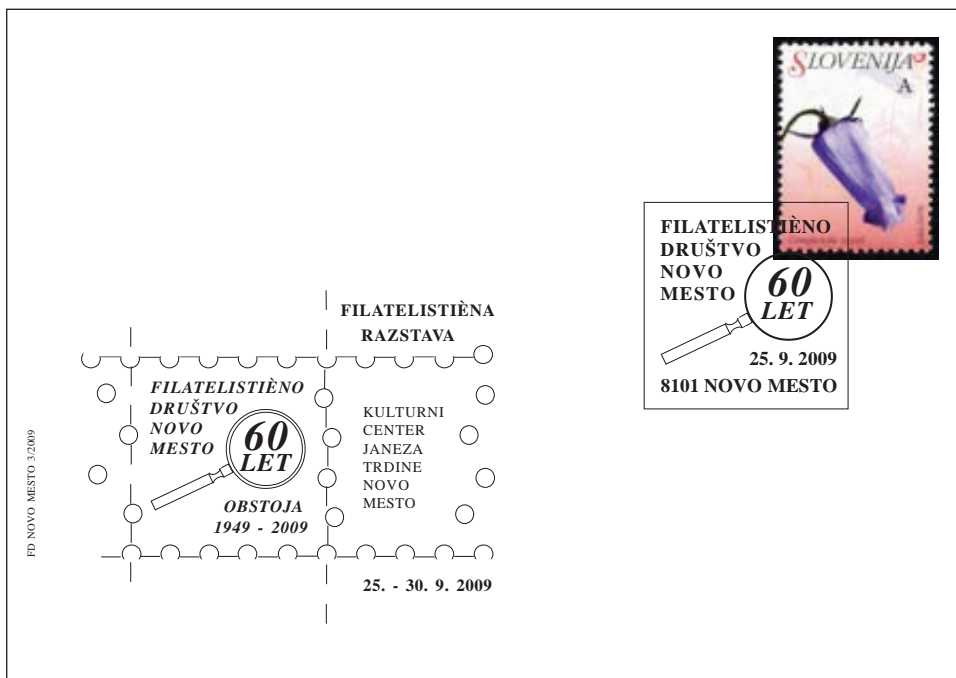
Rudi je bil vedno skromen in za znamke ni zapravil veliko denarja. Redno je hodil na vsa večja filatelistična srečanja v Ljubljano, Maribor, pa tudi v Zagreb in občasno našel kaj malega zase. Znamk ni kopicil, raje jim je posvečal svoj prosti čas, jih proučeval in urejal. Tudi pri zbiranju razglednic Novega

mesta in okolice je bilo podobno. Marsikatera, ki bi lahko šla z njim domov, je ostala pri trgovcu, ker je ta hotel preveč zanjo. Še en dokaz več, da je Rudi razmišljal trezno in je bilo zbiranje zanj le konjiček in razvedrilo.

Rudija v društvu zelo pogrešamo. Navadili smo se, da je bil vsako nedeljo, točen kot ura, vedno prisoten na naših sestankih. Ne samo, da nam je redno nosil zvezke krožne zamenjave, iz katerih smo pobirali znamke, pogrešamo ga tudi kot sogovornika. Čeprav na videz tih in miren, je bil živahnega duha. Pogovor ob kakšnem motivu na znamki se je hitro od filatelije preselil k naravi, ki jo je imel tako rad. Naj je pogovor tekkel o gradnji hiše, o psih, gozdu, hribih ali zdravilnih rastlinah, Rudi je vedno imel kaj povedati in imeli smo priložnost spoznati njegovo razgledanost in dobro poznavanje narave. Tudi o tekočih dogajanjih v mestu in o njegovi zgodovini je marsikdaj vedel več kakor mi. Redno nas je opozarjal na pomembnejše dogodke in obletnice in marsikatero smo potem obeležili s priložnostnim ovitkom ali žigom. Pa koliko znancev in prijateljev je imel! Vse to priča o njegovi odprtosti in dobroti.

Prijatelji, pa tudi žena, so ga že od gimnazijskih let naprej klicali Kik, za nas, filateliste, pa je bil in bo ostal – Rudi. Še dolgo ga bomo ohranili v spominu in ga pogrešali na naših nedeljskih sestankih, društvenih razstavah in ob pripravi filatelističnih srečanj kjer je vedno sodeloval.

člani Filatelističnega društva Novo mesto

***Osnutek za priložnostni ovitek ob-60 letnici FD Novo mesto
in filatelistični razstavi 25 septembra 2009
v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu
(avtor osnutka je Alojz Tomc).***